

Συμβουλευτική Οικονομική Επιτροπή

Δήλωση του Αθανάσιου Ορφανίδη, Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, στη συνάντηση της Συμβουλευτικής Οικονομικής Επιτροπής

Λευκωσία, 29 Ιανουαρίου 2009

Η παγκόσμια οικονομία συνεχίζει να χαρακτηρίζεται από συνθήκες εξαιρετικής αβεβαιότητας. Οι προοπτικές ανάπτυξης επηρεάζονται από τον αντίκτυπο της οικονομικής κρίσης και την αρνητική αλληλοεπίδραση μεταξύ του χρηματοπιστωτικού τομέα και της πραγματικής οικονομίας. Σύμφωνα με τις νέες προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η αύξηση του ΑΕΠ της παγκόσμιας οικονομίας αναμένεται να επιβραδυνθεί σημαντικά στο 0,5% για το 2009 – από 3,3% το 2008. Πρόκειται για σημαντική επιδείνωση σε σύγκριση με την πρόβλεψη της Επιτροπής που είχε δημοσιευθεί το Νοέμβριο, και σύμφωνα με την οποία ο ρυθμός μεγέθυνσης της παγκόσμιας οικονομίας το 2009 αναμενόταν να είναι της τάξης του 2,25%.

Όσον αφορά την οικονομία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα πάντα με τις εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, κατά το τρίτο τρίμηνο του 2008, το ΑΕΠ υποχώρησε κατά 0,2% τόσο στη ζώνη του ευρώ όσο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτό σημαίνει ότι η ζώνη του ευρώ εισήλθε για πρώτη φορά σε τεχνική ύφεση καθώς το ΑΕΠ υποχώρησε για δεύτερο συνεχές τρίμηνο. Δεδομένης της περαιτέρω υποχώρησης που εμφανίζουν τα στοιχεία των ερευνών σε όλους τους τομείς, προβλέπεται ότι θα συνεχιστεί η υποχώρηση του ΑΕΠ καθ' όλη τη διάρκεια του πρώτου εξαμήνου του 2009. Ως αποτέλεσμα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναμένει ότι το ΑΕΠ στην Ευρωπαϊκή Ένωση θα υποχωρήσει κατά 1,8% περίπου το 2009.

Μέχρι τη στιγμή αυτή, η οικονομία μας κατορθώνει να επηρεάζεται σε μικρότερο σχετικά βαθμό σε σύγκριση με άλλες χώρες. Η υιοθέτηση του ευρώ και η διαχρονικά συνετή εποπτεία του τραπεζικού μας συστήματος, έχουν αποτρέψει τα χειρότερα σενάρια αναφορικά με το βαθμό επηρεασμού μας από την παγκόσμια κρίση. Παρόλα αυτά, η μεγάλη εξάρτηση της οικονομίας μας από την εξωτερική ζήτηση δεν μας επιτρέπει να υποθέτουμε πως η Κύπρος θα παραμείνει ανεπηρέαστη από τις αρνητικές παγκόσμιες εξελίξεις. Η πρόσφατη επιδείνωση της παγκόσμιας οικονομίας και η συνακόλουθη αναθεώρηση των προβλέψεων όλων των διεθνών οργανισμών καθιστούν αισιόδοξες τις προβλέψεις που δημοσίευσε η Κεντρική Τράπεζα το Δεκέμβριο του 2008. Συναφώς, σημειώνεται ότι σύμφωνα με τις νέες προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ο ρυθμός μεγέθυνσης της Κυπριακής οικονομίας το 2009 προβλέπεται να είναι αισθητά

χαμηλότερος, της τάξης του 1,1% έναντι 2,9% βάσει των προβλέψεων που είχαν δημοσιευτεί το Νοέμβριο του 2008.

Πέραν από τις συνέπειες της διεθνούς ύφεσης, εξίσου ανησυχητικό είναι και το γεγονός ότι ο σχετικά ψηλός ρυθμός ανάπτυξης που χαρακτήριζε μέχρι πρόσφατα την κυπριακή οικονομία, συνοδευόταν από μια σειρά μακροοικονομικών ανισορροπιών, όπως το σημαντικό έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, ο ψηλότερος σε σχέση με τη ζώνη του ευρώ πληθωρισμός, η υπέρμετρη κατανάλωση και ο ψηλός ρυθμός δανεισμού και η χαμηλή ανταγωνιστικότητα. Αυτές οι ανισορροπίες δεν θα μπορούσαν ασφαλώς να ήταν διατηρήσιμες ακόμα και χωρίς τη σημερινή αρνητική οικονομική συγκυρία. Ως εκ τούτου, κάποια επιβράδυνση στην οικονομία θα αναμενόταν και χωρίς τις επιδράσεις της παγκόσμιας κρίσης. Εξ αιτίας της κρίσης, όμως, και, ιδιαίτερα, υπό το φως των νέων προβλέψεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η επιβράδυνση θα είναι πιο έντονη, με αποτέλεσμα να συζητείται η λήψη συγκεκριμένων μέτρων για αποφυγή παρατεταμένης ύφεσης.

Οποιαδήποτε μέτρα που ενδεχομένως ληφθούν πρέπει να στοχεύουν στην έξοδο από την πιθανή ύφεση, στη σμίκρυνση των μακροοικονομικών ανισορροπιών, στη στήριξη της απασχόλησης, στην ενίσχυση των χαμηλών εισοδηματικών στρωμάτων και στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας μας. Και το πιο σημαντικό, οποιαδήποτε μέτρα πρέπει να είναι στοχευμένα και με ημερομηνία λήξης. Δεν θα ήταν επιθυμητό να διακινδυνεύσουμε μακροπρόθεσμα χειροτέρευση των δημόσιων οικονομικών για μια προσωρινή ενίσχυση της κατανάλωσης. Χειροτέρευση της καλής κατάστασης των δημόσιων οικονομικών που με δυσκολία κατορθώσαμε, θα είχε αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομία μακροπρόθεσμα και θα υπέσκαπτε την εμπιστοσύνη του κοινού στη διατηρησιμότητα των δημόσιων οικονομικών.

Όσον αφορά τις εξελίξεις στο θέμα των επιτοκίων, σημειώνω ότι οι εξελίξεις στην Κύπρο επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό από αυτές στη ζώνη του ευρώ και ιδιαίτερα στην Ελλάδα λόγω της στενής σύνδεσης των τραπεζικών συστημάτων μας. Στην Ελλάδα υπάρχουν ενδείξεις εξομάλυνσης της διατραπεζικής αγοράς και μείωσης των επιτοκίων στις προθεσμιακές καταθέσεις. Η καθοδική τάση των καταθετικών επιτοκίων έχει ήδη αρχίσει και στην Κύπρο και αναμένω ότι ανάλογη περαιτέρω μείωση στα δανειστικά επιτόκια θα συνεχιστεί. Στο σημείο αυτό, θα πρέπει να τονιστεί ότι τα επιτόκια δανεισμού στην Κύπρο που είναι συνδεδεμένα με το βασικό επιτόκιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) έχουν ήδη μειωθεί, όχι όμως ανάλογα με την πτώση του βασικού επιτοκίου της ΕΚΤ. Επιπλέον, τα επιτόκια αναφοράς Euribor συνεχίζουν την καθοδική τους πορεία και αναμένω μείωση στα επιτόκια που είναι συνδεδεμένα με αυτά.

Όπως είναι γνωστό, λόγω της χρηματοοικονομικής αναταραχής και των προβλημάτων ρευστότητας στη διατραπεζική αγορά και αγορά ομολόγων, η άντληση ρευστότητας από τις τράπεζες γίνεται κυρίως μέσω των καταθέσεων και ενισχύεται από την αποπληρωμή υφιστάμενων δανείων. Συναφώς, η κυβέρνησή μας θα μπορούσε να συνεισφέρει στην τόνωση της χρηματοδότησης του ιδιωτικού τομέα μέσω του χρηματοπιστωτικού τομέα, με τη λήψη παρόμοιων μέτρων με εκείνα που έχουν υιοθετηθεί σε αριθμό άλλων χωρών της ζώνης του ευρώ σύμφωνα με το κοινό Ευρωπαϊκό σχέδιο δράσης που συμφωνήθηκε από τους αρχηγούς κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης τον περασμένο Οκτώβριο.

Ως εκ τούτου, η Κεντρική Τράπεζα προτείνει την υιοθέτηση των πιο κάτω μέτρων:

1. Έκδοση ειδικών ομολόγων του Δημοσίου διάρκειας μέχρι και τρία χρόνια με σκοπό την παραχώρησή τους στα πιστωτικά ιδρύματα, τα οποία με τη σειρά τους θα μπορούν να χρησιμοποιούν τους τίτλους αυτούς ως εξασφάλιση για άντληση ρευστότητας από την ΕΚΤ. Για την παραχώρηση των τίτλων καταβάλλεται από τα πιστωτικά ιδρύματα στο Δημόσιο προμήθεια καθώς και επαρκείς εξασφαλίσεις. Οι εξασφαλίσεις αυτές θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν, εκτός από τίτλους άλλων ομολόγων, ενήμερα δάνεια σε φυσικά πρόσωπα (π.χ. στεγαστικά δάνεια) καθώς και ενήμερες απαιτήσεις έναντι επιχειρήσεων.

Υπολογίζεται ότι στην περίπτωση που τα ομόλογα θα είναι διάρκειας 3 χρόνων, το συνολικό κόστος άντλησης ρευστότητας για τα πιστωτικά ιδρύματα θα είναι κάτω από το 3%, δεδομένου ότι το βασικό επιτόκιο της ΕΚΤ είναι σήμερα 2%. Επομένως, το πιο πάνω σχέδιο, εκτός από τη διεύρυνση των πηγών χρηματοδότησης για τις τράπεζες, θα μπορούσε να βοηθήσει και στη μείωση του κόστους χρηματοδότησης προς όφελος των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών.

2. Παροχή εγγύησης του Δημοσίου προς τα πιστωτικά ιδρύματα για τίτλους που θα εκδώσουν, διάρκειας μέχρι και 3 χρόνια. Για την παραπάνω εγγύηση θα καταβάλλεται προμήθεια το ύψος της οποίας θα καθορίζεται και από το κατά πόσον θα παρέχονται ή όχι εξασφαλίσεις.

3. Προώθηση ενεργειών για γρήγορη άντληση της χρηματοδότησης από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων που απευθύνεται προς τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις μέσω των πιστωτικών ιδρυμάτων. Η συγκεκριμένη χρηματοδότηση θα παραχωρηθεί με επιτόκια αρκετά χαμηλότερα από τα επίπεδα αγοράς.

4. Παραχώρηση επιχειρηματικών δανείων από το εγχώριο χρηματοπιστωτικό σύστημα μέσω επιμερισμού του πιστωτικού κινδύνου μεταξύ των πιστωτικών ιδρυμάτων και του

κράτους (risk-sharing agreements). Το μέτρο αυτό αναμένεται να τονώσει τις επενδύσεις και να στηρίξει το κεφάλαιο κίνησης του ιδιωτικού τομέα.

Σημειώνεται ότι όλα τα μέτρα που αναφέρονται πιο πάνω δεν θα επηρεάσουν αρνητικά το δημοσιονομικό έλλειμμα. Τονίζεται ότι η εφαρμογή των πιο πάνω μέτρων θα διευκολύνει την παροχή πίστωσης με χαμηλότερο κόστος. Επειδή τέτοια μέτρα έχουν ήδη υιοθετηθεί σε άλλες χώρες της ζώνης του ευρώ περιλαμβανομένης της Ελλάδας, θα ήταν ιδιαίτερα σημαντικό για την κυβέρνησή μας να εξετάσει την υιοθέτησή τους, με σκοπό τη διατήρηση του επί ίσοις όροις ανταγωνισμού μεταξύ εγχώριων και ξένων τραπεζών και κατ' αυτόν τον τρόπο να αποφύγει να θέσει τις τράπεζες μας σε μειονεκτική θέση έναντι του ανταγωνισμού.